

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

I Powstanie Śląskie

GENEZA

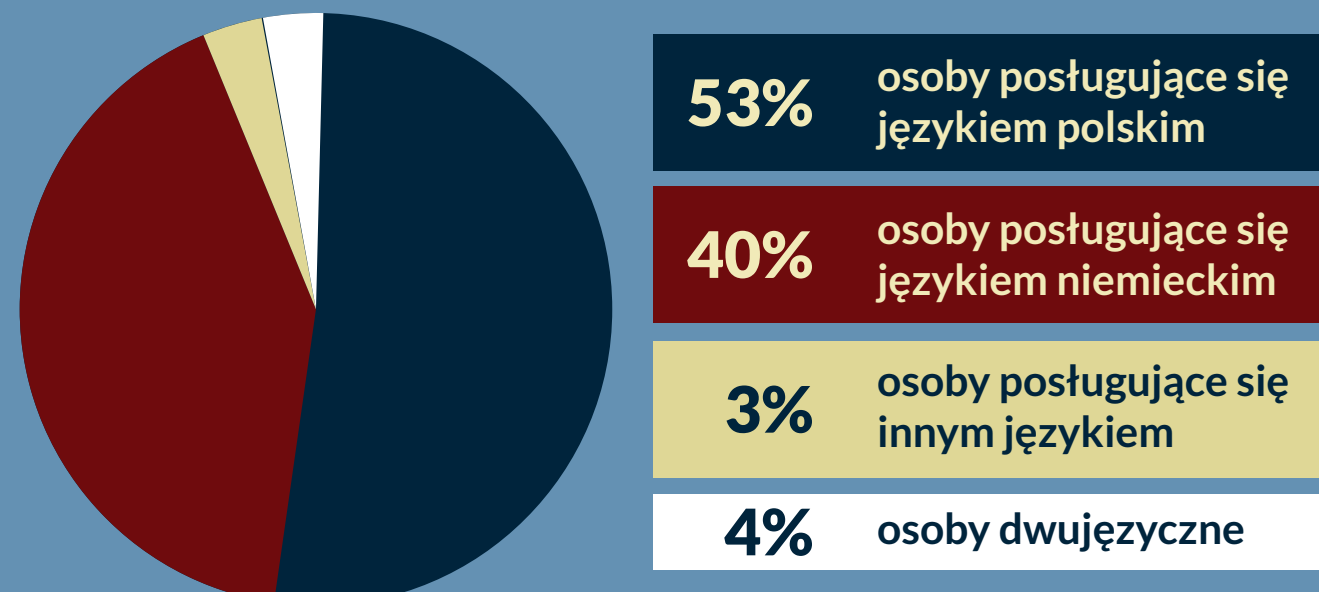
PRZEBIEG

SKUTKI

PRZYNALEŻNOŚĆ POLITYCZNA ŚLĄSKA

STRUKTURA JĘZYKOWA MIESZKAŃCÓW REJENCJI OPOLSKIEJ NA PODSTAWIE SPISU PRZEPROWADZONEGO W 1910 R.

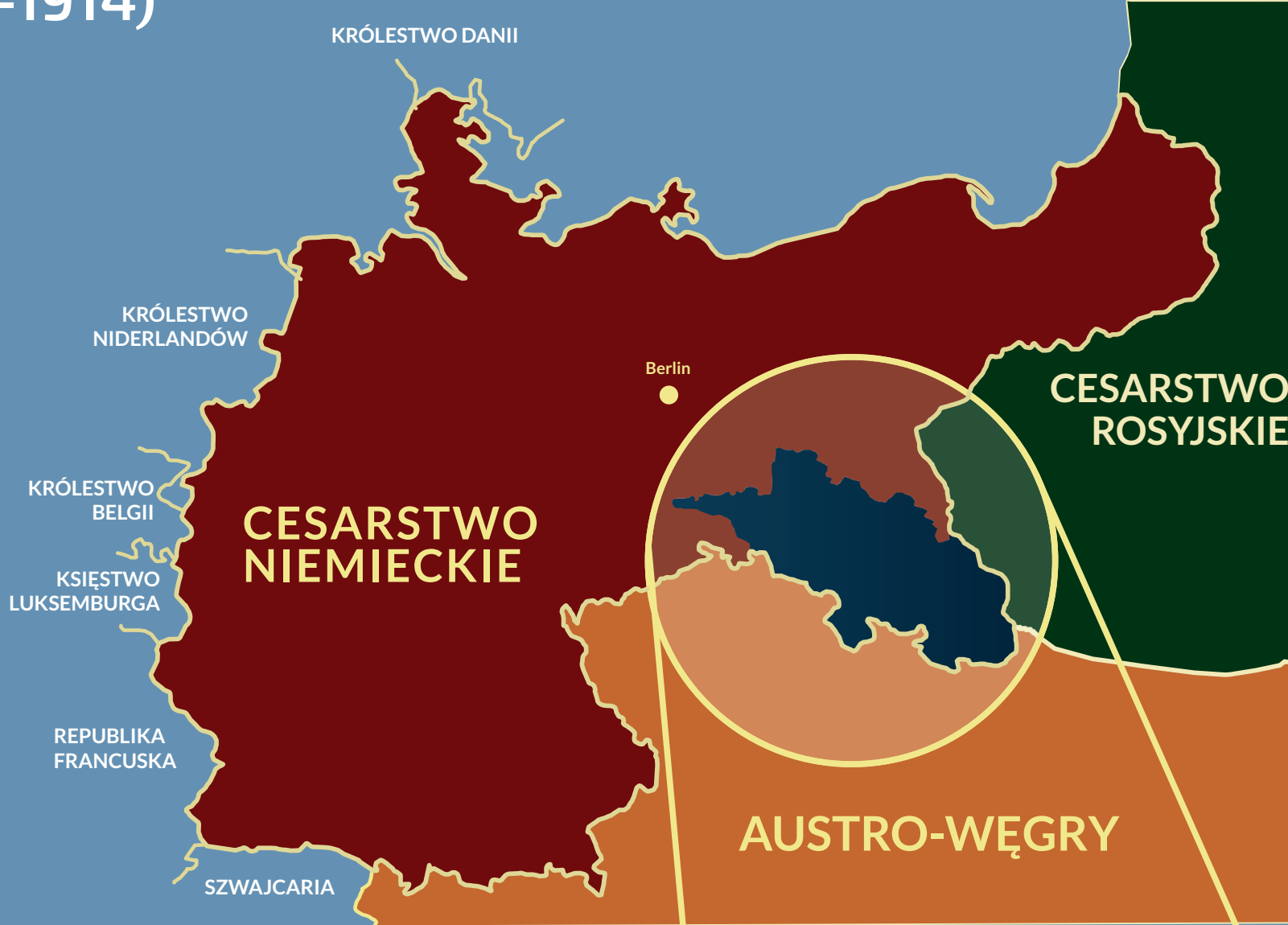
GRANICE OBSZARU PLEBISCYTOWEGO

wytyczone na mocy traktatu wersalskiego z 28 czerwca 1919 r.

Wojciech Korfanty
1873-1939
Przywódcą polskiego obozu narodowego na Górnym Śląsku

PROWINCJA ŚLĄSK W CESARSTWIE NIEMIECKIM (1871-1914)

GŁÓWNE CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA POLSKĄ TOŻSAMOŚĆ GÓRNOŚLĄZAKÓW:

- Wyznanie katolickie
- Wpływ polityczny Wielkopolski
- Język polski
- Rosnące poczucie krzywdy na skutek zaostrzenia antypolskiej polityki Niemiec prowadzonej w ramach Kulturkampf

GENEZA I POWSTANIA ŚLĄSKIEGO

WAŻNIEJSZE CZYNNIKI EKONOMICZNO-SPOŁECZNE:

- Kryzys gospodarczy po I wojnie światowej,
- Strajki i protesty, w których Górnoślązacy domagali się podwyżek płac, większych przydziałów żywności i niezatrudniania żołnierzy Grenzschtutzu kosztem polskich robotników.

WAŻNIEJSZE CZYNNIKI POLITYCZNE:

- Niezadowolenie z decyzji konferencji paryskiej o przeprowadzeniu plebiscytu na Górnym Śląsku,
- Represje i aresztowania polskich działaczy,
- Wprowadzenie 8 stycznia 1919 r. stanu wyjątkowego w rejencji opolskiej.

TEREN OBJĘTY I POWSTANIEM ŚLĄSKIM

Maksymilian Iksal
1895 - 1981
stał na czele komitetu w obozie dla polskich uchodźców z Górnego Śląska w Piotrowicach koło Karwiny, który wydał rozkaz rozpoczęcia powstania

Józef Grzegorzek
1885 - 1961
pierwszy komendant POW GŚI., jego aresztowanie przyspieszyło wybuch I powstania śląskiego

Alfons Zgrzebnik
1891 - 1937
komendant główny POW GŚI., dowódca I powstania śląskiego

I POWSTANIE ŚLĄSKIE W LICZBACH

- 8 dni trwało powstanie
- ok. 23 000 walczących powstańców
- 55 000 żołnierzy niemieckich tłumiących powstanie
- ok. 500 poległych i zabitych powstańców
- 27,5% powstańców posiadało broń (6326 karabinów, karabinów maszynowych, pistoletów, rewolwerów)
- 100% żołnierzy i ochotników niemieckich było uzbrojonych
- ok. 20 000 uchodźców po zakończeniu powstania (w tym 9200 powstańców)

PRZYCZYNY NIEPOWODZEŃ:

- Przewaga militarna wroga
- Niemożność oficjalnego wsparcia powstania przez władze RP i wojsko polskie
- Rozproszenie ośrodków decyzyjnych
- Brak planu i koordynacji działań

SKUTKI I POWSTANIA:

- Represje i przymusowa emigracja
- Wzrost zainteresowania sprawą górnośląską na arenie międzynarodowej i w Polsce (np. powołanie Komitetów Obrony Górnego Śląska)
- Wzrost sympatii propolskich na Górnym Śląsku – zwycięstwo w wyborach komunalnych, które było optymistycznym prognostykiem przed planowanym plebiscytem

Głosy oddane na listę polską i niemiecką w wyborach komunalnych z 9 listopada 1919 r.

Dowódca Błękitnej Armii oraz frontu południowo-zachodniego gen. Józef Haller w rozmowie z powstańcami-uchodźcami

Kalendarium I Powstania Śląskiego

1918

- 25/10/ • przemówienie Wojciecha Korfanteo w Reichstagu, w którym domagał się przyłączenia części Górnego Śląska do Polski
- 9/11/ • rewolucja w Niemczech
- 11/11/ • podpisanie rozejmu w Compiègne pomiędzy Ententą a Niemcami kończącego I wojnę światową; powstanie niepodległego państwa polskiego

1919

- 11/01/ • powstanie Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska
- 18/01/ • początek konferencji paryskiej
- 22/04/ • pierwsza planowana data wybuchu I powstania śląskiego
- 22/06/ • druga planowana data wybuchu I powstania śląskiego
- 28/06/ • podpisanie traktatu wersalskiego (art. 88 zawierał zapis o przeprowadzeniu plebiscytu na Górnym Śląsku)
- 15/08/ • masakra w kopalni „Mysłowice”

16-17/08/ • wybuch I powstania śląskiego

- 17/08/ • walki w Pszczynie, Tychach, Mikołowie
- 18/08/ • nieudane próby opanowania Katowic, Tarnowskich Gór, Bytomia i Zabrze
- 19/08/ • przejęcie inicjatywy militarnej przez Niemców, ewakuacja części oddziałów powstańczych na stronę polską
- 20/08/ • walki w okolicach Katowic i Mysłowic

24/08/ • Alfons Zgrzebnik wydaje rozkaz o zakończeniu powstania

25/08-01/09/ • walki w Małych Gorzyczkach i Piotrowicach

19/09/ • utworzenie Milicji Górnośląskiej złożonej z powstańców – uchodźców

1/10/ • polsko-niemiecka umowa o amnestii dla uczestników powstania

1920

Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach

Wykorzystano zbiory:
Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny
Wojskowego Biura Historycznego w Rembertowie

Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach
Narodowego Archiwum Cyfrowego
Mapa „Teren objęty I powstaniem śląskim” opracowana przez Jacka Masię